

BÖLÜM 3

SAĞLIK HİZMETİ İLİŞKİLİ ENFEKSİYONLARIN ETİK BOYUTU

Gamze ÖZBEK GÜVEN¹

3.1. Giriş

Günümüzde sağlık hizmetleri ve enfeksiyon kontrol önlemlerindeki gelişmelere rağmen sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonlar (SHİE), güncelliğini ve önemini korumaya devam etmektedir. SHİE'lar hastanede yatış sürecinde ortaya çıkan istenmeyen ancak önlenebilir olaylardır. Genellikle antibiyotige dirençli bakterilerden, doğrudan veya dolaylı olarak bulaşan virüslerden kaynaklanırlar. Hastaneye yatan hastalarda yaklaşık olarak %5-10, taburcu olan hastalarda %10-60 oranında bir veya daha fazla SHİE gelişebildiği bildirilmektedir.

SHİE'lar, bütün klinik disiplinleri yakından ilgilendiren önemli enfeksiyon hastalıklarıdır. Hem gelişmiş ve hem de gelişmekte olan ülkelerde neden olduğu mortalite, morbidite ve maliyet artışından dolayı son yıllarda üzerinde yoğun olarak durulan bir konu haline gelmişlerdir. Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde SHİE'lerin yılda en az 30.000 ölüme neden olduğu, hastanede yatış süresini hasta başına 7-10 gün uzattığı ve yıllık 5-10 milyar dolarlık ek maliyete neden olduğu bildirilmiştir. 2009 yılında 6 milyar olan dünya nüfusunun %5'inin hastaneye yattığı ve yaklaşık %5'inde SHİE geliştiği bilinmektedir. Her yıl dünya genelinde 300 milyon yatış, 15 milyon hastane enfeksiyonu ve 1.5 milyon ölümün SHİE kaynaklı olduğu tahmin edilmektedir. Gelişmiş ülkelerde SHİE'lerin oranı %5-10 iken bu oranın gelişmekte olan ülkelerde %25'lere ulaştığı bildirilmektedir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik AD., gamzeozbekguven@gmail.com

rekli tedbirlerin alınmaması sonucunda hastada SHİE gelişmesi hem hukuken hem de etik olarak istenmeyen bir durumdur. Bu nedenle hasta ve hasta yakınları sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyon riskleri konusunda bilgilendirilmeli, sağlık personelleri hastane enfeksiyon kontrol önlemleri konusunda eğitilmeli, süreçlerin enfeksiyon kontrolü yönünden devamlılığı sağlanmalı, gerekli denetimler yapılarak kurumsal bilinç geliştirilmelidir.

Kaynaklar

- Arda B, Pelin Şahinoğlu S. Tıbbi etik tanımı, içeriği, yöntemi ve başlıca konuları. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası.1995;48:323-336.
- Aydın, E. Tıp Etiği. Ankara: Güneş Kitabevi; 2006.
- Aydın E, Ersoy N. Tıp etiği ilkeleri. Türkiye Klinikleri Tıbbi Etik, 1995;2(3):48-52.
- Beauchamp TL, Childress, JF. Principles of Biomedical Ethics. 7th ed. Newyork: Oxford University Press; 2009:202-241.
- Bircan H. Felsefede Değerler Problemi. Değerler Bilançosu. Konya: Çizgi Kitabevi; 2015:11-37.
- Burkhard M, Nathaniel A. Ethics Issues in Contemporary Nursing. 3rd ed. Canada: Thomson Delmar Learning; 2007:40-65.
- Cevzici A. Felsefe Sözlüğü. 6. Baskı. İstanbul: Say Yayınları; 2011:16-17.
- Doğanay M, Ünal S. Hastane İnfeksiyonları. Hastane İnfeksiyonları Derneği Yayını No: 1. Ankara: Bilimsel Tıp Yayınevi; 2003.
- Erbektaş İ, Lale S. İnfeksiyon Kontrol Hemşireliği: Tanımı ve Görevleri. Hastane İnfeksiyonları Kontrolü El Kitabı. Ankara: Bilimsel Tıp Yayınevi; 2004:91-99.
- Gilbert GL, Cheung PY, Kerridge IB. Infection control, ethics and accountability. Medical Journal of Australia. 2009; 190(12):696-698. <https://doi.org/10.5694/j.1326-5377.2009.tb02641.x>
- Gray J, Oppenheim, B, Mahida N. The Journal of Hospital Infection – a history of infection prevention and control in 100 volumes. Journal of Hospital Infection. 2018;100(1):1-8. <https://doi.org/10.1016/j.jhin.2018.07.003>
- Haley RW, Culver DH, White JW, Morgan WM, Emori TG, Munn VP, Hooton TM. The efficacy of infection surveillance and control programs in preventing nosocomial infections in US hospitals. Am J Epidemiol. 1985. <https://academic.oup.com/aje/article-abstract/121/2/182/113816?redirectedFrom=PDF> Feb;121(2), 182-205.
- Hostiuc S, Molnar AJ, Moldoveanu A, Aluas M, Moldoveanu, F, Bocicor I, et all. Patient autonomy and disclosure of material information about hospital-acquired infections. Infection and Drug Resistance. 2018;(11):369-375. <https://doi.org/10.2147/IDR.S149590>
- Kant I. Ahlak Metafizikinin Temellendirilmesi. 3. Baskı, Çev.:İ. Kuçuradi. Ankara: Felsefe Kurumu Yayınları;2002.
- Kavas V. Ölüm ve Ölmekte Olan Hastaya Yaklaşım Konusundaki Etik Eğitiminde Anlatsal Uygulamaların Etkinliği. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı. Doktora Tezi. Ankara. 2008.
- Keskin Z. Kamu Hizmetlerinde Eşitlik İlkesi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kamu Hukuku Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara. 2014.
- Kuçuradi, İ. İnsan ve Değerleri. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.2010
- Millar M. Do we need an ethical framework for hospital infection control? Journal of Hospital Infection. 2009;73(3), 232-238. <https://doi.org/10.1016/j.jhin.2009.07.024>
- Nicolas F. Aspects éthiques des infections nosocomiales. Annales Françaises d'Anesthésie et de Réanimation. 1998;17(5):415-422. [https://doi.org/10.1016/S0750-7658\(98\)80091-9](https://doi.org/10.1016/S0750-7658(98)80091-9)
- Oğuz NY. Felsefi Tartışmaların Işığında Klinik Etiğe Giriş. Klinik Etik. 1.Baskı. İstanbul:Nobel Tıp Kitabevleri; 2001:9-25.

- Oğuz NY, Büken Örnek N, Tepe H, Kırimsoy Kucur D. Biyoetik Terimleri Sözlüğü. Ankara: Felsefe Kurumu; 2005:58.
- Oğuz NY. Etik Bunun Neresinde! Tıp Etiğinde Temel İlkeler. 1.Baskı. Ankara: Tabip Odası Yayınları; 1997:27-34.
- Oğuz NY. Özerkliğe Saygı İlkesi. Deontoloji Ders Notları. Ankara: Antıp A.Ş; 1996:35-37.
- Pearson A. Historical and changing epidemiology of healthcare-associated infections. Journal of Hospital Infection. 2009;73(4), 296-304. <https://doi.org/10.1016/j.jhin.2009.08.016>
- Pieper A. Etik. Çev.:V Atayman ve G Sezer. İstanbul: Ayrıntı Yayınları; 1999:16-25.
- Pittet D, Hugonnet S, Harbarth S, Mourouga P, Sauvan V, Touveneau S. et al. Effectiveness of a hospital-wide programme to improve compliance with hand hygiene. Infection Control Programme. Lancet. 2000; 356(9238):1307-1312.
- Steere AC, Mallison GF. Handwashing practices for the prevention of nosocomial infections. Ann Intern Med. 1975;83: 683-690.
- Şahinoğlu S. Etik, Tıbbi Etik, Biyoetik Yöntembilgisel Yaklaşımın Işığında. Deontoloji Ders Notları. Ankara: Antıp A.Ş.;1996: 57-63.
- Şentürk SE. Hemşirelik Tarihi. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi; 2014.
- Türk Dil Kurumu. Büyük Türkçe Sözlük. Son Erişim Tarihi:30.06.2021. Şu adresten edinilebilir: http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.
- Türkyılmaz R, Dokuzoğuz B, Çokça F, Akdeniz S (ed). Hastane İnfeksiyonları Kontrolü El Kitabı, Hastane İnfeksiyonları Derneği Yayını No: 2. Ankara: Bilimsel Tıp Yayınevi;2004.
- World Health Organization (WHO). Report on the burden of endemic health care-associated infection worldwide. Geneva:WHO; 2011.
- Yılmaz Ş. Hemşirelikte Tıbbi Hata ve Etik Boyutu. Ankara: Akademisyen Kitabevi; 2019: 53-57